

Till
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.nm@regeringskansliet.se

Diarienummer KN2024/00156

Skärgårdarnas Riksförbund, SRF, organiserar den fastboende befolkningen runt hela kusten från Luleå i norr till Koster i väster samt på öarna i de stora insjöarna. SRF arbetar med förutsättningarna för boende, arbete och service året runt i landets skärgårdar.

Remissvar på utredningen Areella näringar vid vatten (SOU 2023:103)

Skärgårdarnas Riksförbund (SRF) har tagit del av utredningens förslag och har följande synpunkter:

SRF anser att utredningen har tagit fram relevanta och klargörande lagförslag på hur undantaget för de areella näringarna ska tolkas. Förslaget bekräftar att man på landsbygden och i skärgården behöver ha en kombination av näringsverksamheter för att få tillräcklig inkomst att leva på.

Även besöksnäring bör ingå

SRF ställer sig bakom att undantaget utvidgas till att även omfatta vattenbruk. SRF anser dessutom att även besöksnäringens verksamhet inom vissa gränser borde omfattas i de fall jordbruk, fiske och besöksnäring kombineras. Det är en realitet att särskilt i skärgårdarna är besöksnäring vanligen en del i försörjningskorgen för att få till en hel inkomst som går att leva på.

En ny generell dispensmöjlighet för småskalig verksamhet

SRF anser även att förslaget om en ny generell dispensmöjlighet för småskalig verksamhet är ett steg framåt. För att det ska vara möjligt att bo och verka i hela landet på lika villkor behöver det finnas en sådan möjlighet till dispens. När man bor på en ö utan fastlandsförbindelse är man vanligen hänvisad till eget företagande för sin försörjning. SRF har sedan länge efterfrågat en ny dispensmöjlighet som ska gälla generellt och som gör det möjligt att inte bara utvidga en befintlig verksamhet, utan även starta en ny verksamhet.

SRF anser däremot att paragrafen inte ska begränsas till småskalighet, utan att det ska finnas ett särskilt skäl för dispens utan förbehåll som tydligt medger att nya näringsverksamheter kan etableras inom strandskyddat område.

SRF anser även att det är problematiskt att det i författningskommentarerna till förslaget ställs upp så många förbehåll som man vid en bedömning om dispens ska ta hänsyn till, att förslaget till ny dispensgrund svårligen kommer att bli användbart i praktiken när det gäller kust och skärgårdar.

Här anges bland annat att dispensgrunden ska tillämpas med stor restriktivitet i de områden som har mycket bebyggelse och ett högt bebyggelsetryck. Likaså ska restriktivitet iakttas i kustområden som ligger inom riksintresseområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Detta utesluter större delen av Sveriges skärgårdsområden som ju till stor del ligger inom sådana riksintresseområden. Somliga skärgårdsområden har mycket liten bebyggelse, men andra som exempelvis Stockholms skärgård och öar på Västkusten har tät bebyggelse och högt bebyggelsetryck. Men även dessa områden utgör landsbygd och även där måste man driva företag för att kunna försörja sig.

När man bor i skärgården är stranden och sjön en påtaglig verklighet i allt man gör. Det kan inte väljas bort. På så sätt skiljer sig skärgården från övriga landsbygden. Till saken hör också att det i stora delar utefter våra kuster gäller utvidgat strandskydd till 300 m, vilket innebär ytterligare svårigheter och begränsningar för näringsverksamhet, särskilt på en ö.

Den föreslagna nya paragrafen avser småskaliga byggnader eller anläggningar, som bodar, vindskydd och dylikt som behövs i en näringsverksamhet av varaktig karaktär. SRF anser att den bör kunna tillämpas utan förbehåll. En bedömning ska alltid göras om att en dispens är förenlig med strandskyddets syften enligt 7 kap. 26 § i miljöbalken. Det bör räcka.

Det har sedan den senaste ändringen i strandskyddslagen 2009 inte funnits ett särskilt skäl för att få dispens för att starta en **ny** verksamhet inom ett strandskyddsområde. SRF anser att det nyföretagarförbud som därmed tillämpas utgör en negativ särbehandling av de människor som bor och verkar inom ett strandskyddat område när de förvägras att ta tillvara sina resurser och möjligheter till försörjning.

Demokratiunderskott

I de utredningar om strandskyddet som gjorts genom åren fram tills nu har skärgårdsbornas synpunkter inte efterfrågats och de har inte bjudits in att delta. Det saknas ett kust- och skärgårdsperspektiv och förståelse för förutsättningarna för den som faktiskt arbetar, bor och verkar i och är beroende av livet i skärgården. Det finns inga analyser av konsekvenserna av förslagen för dem som är bofasta och har sin verksamhet i skärgårdarna. Idag minskar befolkningen i skärgårdsområdet på ett oroande sätt.

Möjligheter att påverka sina egna villkor är satt ur spel för de bofasta genom de genomgripande regleringar som lagt över skärgårdsområdena. Legitimiteten för strandskyddet är ifrågasatt av skärgårdsbefolkningen när man nekas att uppföra ett nytt generationsboende eller starta eller utvidga sin näringsverksamhet, idag vanligen inom 300 m från stranden. På öar utan fast landförbindelse utgår allting från närmaste brygga och det behöver vara rimliga sträckor att ta sig från båten till hemmet eller annan verksamhet. Behovet av tillgång till en närliggande brygga och även båthus under vinterhalvåret för att kunna angöra säkert kalla och mörka höst och vinterdagar är rimligt och legitimt. Det borde finnas ett regelverk för att låta den bofasta befolkningens intressen väga tyngre vid prövning av ansökan om dispenser.

SRF uppskattar att vi har 100 m skydd av våra stränder och att vi har allemansrätt och har ingen önskan att se en okontrollerad exploatering av våra stränder. Men det behövs rimliga villkor för dispens så att man har möjlighet att bo och verka där man har sin tillhörighet.

Jungfruskär 2024-04-15
Lotten Hjelm
Ordförande

Hasselö 2024-04-15
Maria Malmlöf
Vice ordförande

Diskurs – tendensiöst använd statistik

Utredningen uttalar farhågor med att låta småskalig näringsverksamhet växa och som skulle kunna medföra att exploateringen av landets stränder ökar. Man anför att det 2021 var drygt 12 500 km av Sveriges totala 44 137 km långa havsstrandlinje bebyggelsepåverkad.

Detta framstår som oroväckande mycket. Man ska då hålla i minnet att när SCB beräknar bebyggelsepåverkade havsstrandlinjer utgår man från att någonting som gjorts av mänsklig hand som ligger inom 100 m från en strand. Det kan vara bostadshus eller en bod, ett elskåp, ett grustag, en asfaltering eller vad som helst. I statistiken ingår också bebyggelse i tätorter. Man skulle få helt andra siffror om man i stället redovisar hur stor del av strandlinjerna som har bebyggda tomter med en hemfridszon som utestänger allmänheten från tillträde. Den sammanlagda längden av Sveriges alla stränder är 386 000 km, inklusive havsstränderna. Det finns mycket strand och natur att upptäcka för var och en som är intresserad av det. Bekymmersamt är annars det utvidgade strandskyddet om 300 m är lagts ut av länsstyrelserna över mycket stora geografiska områden. Enligt Naturvårdsverkets analys från 2014 handlar det om ca 510 000 hektar, utanför det lagstadgade strandskyddet om 100 meter, Sörmland och Blekinge inte inräknat. Det motsvarar 25 000 km i en 200 m bred zon. Samtidigt konstaterar Naturvårdsverket att strandens viktigaste del ur natursynpunkt är de 30 metrarna närmast sjön där de strandunika växterna och djuren återfinns. 300 meter upp på land hittar man sällan några strandlevande växter och djur.

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

Borgen 126, 472 95 Varekil
info@skargardarna.se   www.skargardarna.se

www.skargardarna.se